

SCURT ISTORIC AL VIEȚII ȘCOLARE ÎN ZONA NUFĂRUL - ORADEA

Origini îndepărtate...

Seleușul (azi cartierul Nufărul din Oradea) a fost o comună pe a cărei vatră s-au descoperit urme de viețuire umană încă din epoca bronzului timpuriu. Diversele stăpâniri impuse Transilvaniei vor afecta și structura etnică, socială și culturală a populației din zonă, documentele medievale atestând aici o numeroasă populație maghiară catolică dar și românii ortodocși.

De la sfârșitul sec XVII Imp Austriac își impune autoritatea asupra teritoriului intra-carpatic, autoritate care va fi îndelung contestată de nobilimea ardeleană (unguri, sași, secui). Astfel că între 1703-1711 Transilvania este zbuciumată de revolta antihabsburgică condusă de Francisc Rakoczi al II-lea. Chiar dacă pacea de la Satu Mare (1711) a însemnat o reconfirmare austriacă a privilegiilor nobiliare, totuși, dominația habsburgică nu a fost susținută de nobilii maghiari, sași, secui. Așadar, prin politica *timor et amor* (*frică și iubire*) promovată de habsburgi s-a trecut la măsuri mai blânde prin care să se obțină un sprijin mai larg al societății față de imperiu.

Biserica și școala devin instrumente folosite în scopul revigorării catolicismului și al educării supușilor fideli coroanei. Prin legile din acest domeniu, Ratio Educationis emisă în 1777 în timpul Mariei Teresa, apoi un alt Ratio Educationes în 1806 emis de Francisc I, statul austriac devine coordonatorul educației, realizată prin intermediul clerului catolic.

În scopul revigorării catolicismului și al dezvoltării economice, între anii 1729-1732 prin grija episcopului Csaki Imre, se construiește în Seleuș actuala biserică romano-catolică, probabil tot în aceeași perioadă fiind ridicată și clădirea școlii de băieți. Mai târziu fratele acestui episcop, Csaki Miklos va înzestra biserica cu o clopotniță¹. În proprietatea parohiei romano-catolice se afla și o moară de apă, ceea ce asigura comunității unele venituri din care era susținută și școala. Astfel, în jurul școlii se dezvoltă un micro-climat economic și școlar destul de prosper.

Cele mai vechi documente păstrate la Arhivele Naționale care se referă la școala din Seleuș, dioceza Oradea Mare, provin din anul școlar 1815-1816. Școala de băieți se afla în apropierea Bisericii Romano-Catolice. Aflăm din Rapoartele semestriale privind starea școlii de stat din Seleuș că directorul școlii din 1815 era preotul paroh Mihail Kubina, cel care predă catehismul, iar învățătorul este Andreas Petre, de religie catolică, cu comportament (*mores*) și pregătire profesională (*docendi ratio*) bună. Cei 12 elevi ai școlii (băieți) studiau în zilele de luni, marți, vineri, atât înainte cât și după prânz câte 3 ore de citire, scriere, aritmetică. În zilele de sâmbătă și duminică erau alocate multe ore (*totidem horis*) doctrinelor religioase în lb maghiară. Absențele unor elevi erau explicate prin faptul că aceștia erau cuprinși în muncile rurale.²

Memoria colectivă a reținut faptul că în jurul anului 1890 a avut loc un incendiu care a cuprins grădinița de copii aflată în vecinătatea școlii, în acea grădiniță fiind și arhiva școlii. Astfel, cea mai mare parte a documentelor școlare au fost distruse.

Totuși, viața și-a avut cursul ei, astfel că la sf.sec XIX se observă o dezvoltare economică intensă a zonei, datorită morilor de apă construite pe cursul pârâului Peța dar și datorită fabricii de bere „Dreher-Haggenmacher”, care asigura locuri de muncă. Vecinătatea orașului Oradea, care după 1850 a devenit Oradea Mare (prin unirea așezărilor învecinate) a dus, de asemenea, la prosperitatea unor investitori, la dezvoltare economică pe ansamblul societății. Vom descoperi potențaii financiari ai zonei care se implică în susținerea școlii. La sfârșitul sec XIX - începutul sec XX menționăm un anume Levai Iozsef, apoi un alt antreprenor Skoda, cei care în a doua jumătate a sec XIX au închiriat de la biserică moara de apă, obținând venituri din produse de morărit și panificație. Alte nume ar fi Szidor Mihaly,

¹ Papp Laszlo: A tortenelmi Varad Szollos Kozseg Monografiaja, Oradea, 2012, Ed Europrint, pg 35

² Fond arhivă Episcopia romano-catolică, Dosar 1419 (anii 1815-16)

Geher Antal, Rollinger Vilmos, Katona Sandor și mulți alții, interesați de existența unei educații sănătoase pentru copii lor.³ De altfel, conviețuirea oamenilor de rând alături de „bogați” se va reflecta chiar în numele străzii pe care l-au dat localnicii zonei în care locuiau ei, *Uri Utca* însemnând în lb maghiară ulița (strada) *bogaților* sau a *domnilor*.

După incendiul din 1890, școala va fi reconstruită. Dintr-un document scris în lb maghiară în 1891, observăm „*Proiectul de transformare*” a școlii: o schiță cadastrală din care reiese că școala are mai multe camere (*szoba*): una pentru lecțiile elevilor, alta fiind cameră de locuit (pt dascăl), o altă *szoba* era bucătărie, alături o cămară, apoi o cabină de dormit, o „camera a săracilor”(despre care nu avem alte informații). Clădirea avea și dependențe: pivniță, afumătoare, grajd etc, așadar o adevărată gospodărie în care viața de zi cu zi a dascălului se împletește cu cea a școlii.⁴

În arhiva actualului Liceu Teoretic „Onisifor Ghibu” există un document școlar care datează din 1895. Se numește Felveteli Naploja sau, în limbajul contemporan, un registru matricol, de la școala elementară romano-catolică de băieți. Documentul, foarte perisabil și casant din cauza vechimii lui, cuprinde diverse nume maghiare ale unor elevi de la sfârșitul sec al XIX-lea care locuiau în comuna Seleuș și au absolvit școala romano-catolică.

În 1912 datorită implicării preotului paroh Szebeny Gyula se va construi o școală de fete, după planul arhitectului Katona Sandor. Astfel că pe Nagy Utca (ulița mare) la nr 40 găsim școala de băieți, la nr 39 era grădinița de copii (*ovoda*), iar la nr 38 ne vom afla la școala de fete. Cea mai cunoscută învățătoare care a predat la această școală de fete a fost d-șoara Elisabeta Szabo, cea despre care autorul monografiei Seleușului, Papp Laszlo, preciza că a fost o învățătoare foarte autoritară și a condus această școală până la pensionarea ei, în 1948⁵.

Perioada interbelică

După Marea Unirea realizată atât de frumos în 1918, visul de veacuri al românilor s-a îndeplinit, astfel că provinciile istorice Basarabia, Bucovina, Transilvania se vor alătura României. Viața în comuna Seleuș își urmează cursul normal și în perioada interbelică, documentele de arhivă prezentându-ne o populație pașnică ce își continuă existența în noul context politic și cultural. Documentele de Arhivă evidențiază continuitatea școlii de băieți și fete, acestea având aceeași structură: se aflau în subordinea bisericii romano-catolice, profesorii erau plătiți de parohie, dar primeau și de la statul român un ajutor material.

De ex. în 14 iunie 1924 găsim cererea adresată „*Prea stimatului domn Consilier*” de către un personaj a cărui semnătură este indescifrabilă, precizându-se că în urma reformei agrare nu s-a avut în vedere ca din pământurile bisericii romano-catolice să se facă și împroprietărirea dascălilor școlii romano-catolice de fete și băieți. Astfel, se dispune ca din terenul expropriat de la biserică, să se dea în folosința celor doi dascăli cu câte 16 iugăre pentru fiecare, „*precum și 8 iugăre pentru conducătoarea grădinei copiilor*”. Același document prevede și înzestrarea celor două școli cu câte 6 iugăre de pământ pentru fiecare școală, ca „*grădini de economie, conform legilor din scopul instrucțiunii și a educațiunii*”⁶.

Integrarea școlii în noile structuri ale statului român impunea anumite condiții atât pentru pregătirea profesională a dascălilor, educarea elevilor, cât și pentru infrastructura școlară. Un catalog din 1928/1929 evidențiază disciplinele studiate, grupate în arii curriculare⁷:

1. Limba română: - Scriere și exprimare gramaticală
- Citire

³ Papp Laszlo, idem, pag 36

⁴ Fond arhivă: Seria acte ecleziastice, dosar 2178 an (1874-1891)

⁵ Papp Laszlo, idem, pag 37

⁶ Fond Arhivă : seria diecezană, dosar 2180 (1907-1948), fila 234

⁷ Fond Arhiva Lic Teoretic „Onisifor Ghibu” – Nr.Inv. 3

- Exerciții de memorare
 - Exerciții de compunere
 - Exerciții de intuiție
2. Celelalte științe: - Religie
- Istorie
 - Geografie
 - Fizică naturală și igienă
 - Cunoștințe sociale, civile
 - Cunoștințe de comerț și contabilitate
3. Dexterități: - Caligrafie
- Desen
 - Cântul și cântarea bisericească
 - Educația fizică
 - Lucru manual (*activități separate pt. băieți și fete*)
4. Disciplina: - Purtare
- Frecventare

Dascălii din școlile confesionale, aparținând minorităților etnice, urmau să dea un examen de limba română prin care să ateste că stăpânesc limba statului și să primească autorizație de predare. Sunt numeroase documentele care atestă inspecții ale revizorilor școlari sosiți la Seleuș pentru a verifica în ce măsură dascălii predau în limba română și cum se descurcă copiii la „materiile naționale”.

După 1931 cele două școli primesc, în sfârșit, autorizație de funcționare de la stat, ceea ce se precizează în multe procese verbale scrise de revizorii școlari. În 1934 cele două școli sunt inspectate de două ori: în februarie și în octombrie 1934.

În Procesul verbal din 15 febr 1934, revizorul Gheorghe Cristea preciza despre școala de fete: „Școala are autorizație de funcționare cu drept de publicitate nr 689/1931. După cubaj și suprafață are drept de înscriere 50 eleve, dar are numai 44 eleve înscrise. Localul relativ igienic și curat. Curtea largă.... Învățătoarea Elisabeta Szabo cu 22 ani de serviciu are autorizație de funcționare nr 74856/1931. Știe bine românește, are examenul de Limba Română.”

Despre școala de băieți se menționa: „Școala are autorizație de funcționare cu drept de publicitate nr. 687/ 1931, local corespunzător, curte largă” Revizorul observă că sunt în regulă programele folosite, Regulamentul de Ordine interioară, planificarea materiei, orarul, lista manualelor afișată, inventarul realizat, dar mobilierul este foarte vechi, materialul didactic insuficient, condica de prezență în regulă. Învățătorul Ioan Reteg cu 27 ani vechime, are examen de limbă și autorizație de funcționare (din 1931).⁸

Anii Marii Crize economice (1929-1933) și-au lăsat amprenta și asupra școlilor din Seleuș care sunt prost dotate, material didactic insuficient, salarizarea proastă a dascălilor. Procesele verbale din această perioadă observă aceste lipsuri. Ca ex. învățătorul Ioan Reteg primea în total un salariu de 39196 lei (29196 salariu de la parohia romano-catolică, 1000 lei ajutorul de la stat), ceea ce era absolut insuficient, comparativ cu un învățător de la o școală de stat, care avea aceeași pregătire și vechime ca a dânsului, dar câștiga 96000 lei. „Am atras atenția preotului paroh care mi-a motivat că confesiunea nu este în putere să acorde mai mult din cauza stării materiale slabe a enoriașilor.” În același document se mai preciza că dascălii mai au ajutor material de la parohie: 562 kg grâu, 5 m³ lemne.⁹

Dificultățile crizei se reflectă și în faptul că școala nu a mai avut șansa unei renovări. La 15 decembrie 1932 se preciza: „... școala trebuie reparată deoarece ploaia se strecoară în sala de învățământ, între ușă și sobă ... Băncile sunt foarte slabe....Trebuie reparat acoperișul și

⁸ Fond Arhivă: seria diecezană, dosar 2180 (1907-1948), fila 319

⁹ Idem, fila 293

tavanul, deoarece nisipul și pământul în continuu cade în capul copiilor printre scândurile tavanului”.¹⁰ În februarie 1934 revizorul se plânge de dotarea proastă cu material didactic: „Lipsesc tablourile istorice, tabloul Majestății Sale și stema țării fără ramă și murdare. Tablourile intuitive (sunt) suficiente, însă se vor delătura tablourile cu colorit antinațional... Nu este Registrul de înscriere al elevilor. Matricola completată cu 47 elevi, cât are dreptul de a înscrie școala... Arhiva nu este în regulă, nu este rezoluția pe actele intrate și conceptul actelor ieșite lipsește.”¹¹

Perioada comunistă

În fine, au trecut și anii interbelici cu Marea Criză, apoi cu refacerea și prosperitatea economică de la sfârșitul anilor 30. A urmat al Doilea Război Mondial cu măcelul adus de acesta. Școala de băieți își termină existența în 1944, odată cu incendierea și distrugerea ei de către sovieticii aflați în tranzit spre Vest, pe urmele armatelor germane. Anul 1948 a fost începutul unei „noi ere” atât prin fundamentarea bazelor educației marxiste, cât și prin trecerea la economia de stat și confiscarea proprietăților industriale, apoi colectivizarea agriculturii (după 1949). Populația Seleușului a trecut cu greu prin acest malaxor care a uniformizat orice personalitate umană. În urma reformei administrative din 1955-1956 Seleușul devine cartierul Nufărul, parte componentă a orașului Oradea, unde începe o masivă reconstrucție a zonei prin ridicarea blocurilor muncitorești.

Viața școlară a Seleușului va reflecta viața societății locale. Primele documente școlare referitoare la anii comunismului existente în arhiva școlii, se referă la o școală românească și o alta maghiară, școli ce se aflau pe locații diferite în care azi s-au construit blocuri și locuințe.

Școala maghiară se afla pe amplasamentul fostei școli de fete din perioada interbelică. Fosta învățătoare Czibulak Elisabeta își amintește că în 1952 aceasta se numea Școala Elementară nr. 27, școală maghiară ce se afla în zona cunoscută azi ca str. Bumbacului, adresa de atunci a acelei școli fiind str. Ceaikovski nr.7. Acolo se menținea aceeași infrastructură școlară ca în anii interbelici: o singură sală de clasă pentru elevi (fete și băieți) și altă sală era locuință pentru familia învățătorului și cei 7 copii ai lui. În 1952, când a venit la această școală ca învățătoare Elisabeta Czibulak, învățătorul Pal Emeric și soția lui erau responsabili pentru școală și locuiau acolo. Doamna învățătoare își amintește situația precară a școlii, faptul că nu aveau materiale didactice, “nu era nici măcar o hartă”.

După 1958 școala maghiară devine (conf.reg. matricole din arhiva Lic „Onisifor Ghibu”) Școala elementară de 7 ani nr. 3, pentru ca după 1963 să se numească Școala elementară de 8 ani nr.3; din 1964 avea și secție română, cu clase de gimnaziu, iar în 1976 mai primește o clădire, pe str. Alea Apelor Calde (azi „clădirea veche” a Lic „O. Ghibu”).

Registrele matricole ne arată o situație slabă la învățătură a elevilor, cu mulți repetenți (uneori chiar 3 sau 4 elevi din clasă), cu multe note scăzute la purtare¹². De altfel și în memoria dascălilor intervievați s-a păstrat amintirea Școlii Gen. nr 3 la începutul anilor '70 ca fiind o școală de cartier destul de slabă ca nivel de pregătire al elevilor.

Să „vizităm” acum școala românească menționată mai sus, de la care ne-a rămas un document din anii 1958-1972. Documentul numit *Cartea Școlii Elementare de 4 ani nr.5* indică locația școlii românești pe strada Tolbukin, nr 47 (azi str.Nufărul, zona Bisericuță). Din 1968 se menționează că sunt două săli de clasă. Documentul menționează în dreptul rubricii ce indică apartenența politică a acestor dascăli “fără partid”. Familia învățătorilor Negruțiu Nicolae și Irina locuia în aceeași clădire a școlii. Foștii elevi intervievați, își amintesc cu drag

¹⁰ Idem fila 305

¹¹ Idem, fila 319

¹² Registru matricol 1964-65 – Arhiva Lic. Teoretic „O. Ghibu”

de acele vremuri de altă dată, în care vara, elevii ajutau pe domnul învățător cu supravegherea caprelor ce erau în gospodăria lui.¹³

Relațiile între cele două școli, maghiară și română, erau bune, amicale, de colaborare profesională, făcând schimb de experiență prin asistarea la orele de lb.română. De asemenea, se întâlneau și la cursuri de informare politică și marxism.¹⁴

Registrul școlar din perioada anilor 1973-76 precizează că acea școală a devenit Școala Generală nr 20. În 1976 această Școală Gen. nr 20 cu cls I-IV este trecută în administrarea Școlii Generale 3 (fosta școală maghiară) și trece în noua locație, aflată pe str. Aleea Apelor Calde (azi “școala veche” din Lic “O Ghibu”); așadar, în 1976 s-a încheiat istoria școlii românești de lângă Bisericuța (zonă unde se vor ridica numeroase blocuri și linia de tramvai).

În anii '60 la Șc. Gen. 3 inspecțiile aveau în vedere -în afară de inspecțiile curente pentru evaluarea dascălilor- modul de predare-învățare a limbii și literaturii române a istoriei patriei, având în vedere că atunci (până în 1964) era aici preponderent secție maghiară, director fiind Kovari Emil. Se urmărea și modul în care se face educația civică la elevi, modul în care sunt studiate aspecte ce țin de ideologia regimului, dar și cum anume se desfășoară educația practică (agricolă) a elevilor, fiind o școală cu specific rural, ce avea și avantajul de a se învecina cu GAC-ul “Petru Groza”. De reținut că în aceste procese verbale, inspectorii sunt destul de critici în aprecierea cadrelor didactice, notele care se dau nu depășesc nota 9 (maxim), inspectorii critică atât greșelile de exprimare în lb. română, cât și greșelile de metodică. Sunt prezentate acele momente ale lecției care sunt considerate de inspectorii a fi greșite ca metodă, sugerându-se alte căi de lucru. De asemenea, lipsa entuziasmului profesorilor în prezentarea „*grijii partidului față de popor*”, este criticată aspru.¹⁵

Activitățile practice ale elevilor se făceau atunci, în anii 60, atât la ore cât și în cadrul acțiunilor de strângere a materialelor reciclabile. În 1963 școala a obținut de la GAC “*Petru Groza*” aflat în zonă un lot de pământ de 1400 m², pe care îl va folosi pentru orele de agricultură, făcând diverse experiențe și îngrijind anumite culturi agricole. Acolo elevii noștri vor planta 100 buc. peri, 60 buc. meri de diferite soiuri, răsaduri de castraveți de diferite soiuri. Cu sprijinul unor întreprinderi (întreprinderea S.C.I.L. și “Munca”), se va monta un motor cu pompă de apă pentru irigație. Fetele sunt instruite în arta lucrului manual, ele au cusut costume tradiționale deosebite care se află și azi în dotarea Lic Teoretic „Onisifor Ghibu”¹⁶

Creșterea numărului de elevi, deci și a numărului de clase, a impus găsirea unor soluții convenabile pentru toți. Așadar, un program în mai multe schimburi era singura variantă. Foștii profesori ai Șc Gen 3 Ana Goidaci, Pavel Sărac, Pirtea Ioan, Coțea Petru povestesc despre efortul major depus atunci de oamenii din școală dar și de elevii acelor timpuri.¹⁷

Un nou început: Liceul Teoretic „Onisifor Ghibu”

La începutul anilor '90 cartierul Nufărul era în plin avânt economic și demografic, populația crescând exponențial. Atât copiii din zonă, cât și cei din zone limitrofe (Sânmartin, Băile Felix etc) s-au înscris la Școala Generală Nr. 3, dar s-a dovedit că spațiul aflat în dotarea școlii este insuficient și nu se putea asigura desfășurarea normală a orelor de curs, fiind necesare trei, chiar patru schimburi în care învățau cei 2.400 elevi ai școlii, organizați în 74 de clase.¹⁸ De fapt, ideea construirii unei noi clădirii a școlii a apărut încă în anii '80, deoarece numărul elevilor creștea tot mai mult. Această cerință a prins contur în 1990, când, inspectoarea generală prof. Niculina Moga a aprobat extinderea Școlii Generale 3. Directorul de atunci al școlii, Alexandru Nedelcu, recunoaște sprijinul primit de la autoritățile școlare din

¹³ Interviu realizat cu Ivan Petru la 1 oct.2013

¹⁴ Interviu realizat cu Czibulak Elisabeta la 26 august 2013

¹⁵ Registre procese verbale – inspecții – 1961-1973 , Arhiva Lic .Teoretic „O. Ghibu

¹⁶ ibidem

¹⁷ Interviu realizat în 2013 cu prof. Pirtea I, Sărac P, Goidaci A, Coțea P, Kele D, Bogdan C, Chiș C etc etc.

¹⁸<http://logopaper.com/2015/05/08/dupa-20-de-ani-in-dialog-cu-prof-alexandru-nedelcu/>

ISJ „dacă nu exista această doamnă, Nufărul nu avea școală”. Alexandru Nedelcu „un om extraordinar pentru care nu există imposibilul”¹⁹, a fost sufletul care a dat viață acestui liceu.

Așadar, pe baza unui proiect elaborat de Institutul de Proiectări în Construcții- Bihor (ales de cadrele didactice, din totalul de 20 proiecte propuse) s-a început construirea a ceea ce noi numim azi „clădirea nouă”, model unicat pe plan național la acea vreme. Inițial, noua clădire trebuia să fie doar o extensie a Școlii Gen 3, dar s-a considerat că numărul atât de mare de elevi ar impune și existența unui liceu, având în vedere că atunci nu mai exista nici un alt liceu în zona Nufărul, elevilor noștri absolvenți de gimnaziu ușurându-li-se astfel continuarea studiilor mai aproape de casă. Astfel, s-a „născut” Liceul Teoretic „Onisifor Ghibu”.

Deschiderea festivă a cursurilor noului liceu din septembrie 1995, s-a bucurat de prezența unui oaspete important, președintele de atunci al statului, domnul Ion Iliescu²⁰, alături de Octavian Ghibu, fiul marelui pedagog Onisifor Ghibu, al cărui nume îl purtăm. Alte oficialități prezente la deschidere au fost ministrul învățământului, domnul Liviu Maior, reprezentanți ai conducerii orașului și județului, inspectorul școlar general, Viorel Sarca. Domnul prof. Alexandru Popoviciu își amintește cu emoții acea primă zi de școală la care dânsul a participat ca tânăr profesor, fiind în primul său an la catedră: „... atunci am văzut prima dată lunetiști și «oameni cu ochi albaștri», body-guarzii lui Iliescu.”²¹.

Azi, Liceul „Onisifor Ghibu” face parte din școlile -fanion ale orașului. Rezultatele deosebite la diverse competiții ne pot da speranțe la mai bine. Promovabilitatea la examenele de evaluare națională și cele de Bacalaureat de peste 95% din ultimii ani, ne plasează în rândul școlilor de elită din Oradea, depășindu-ne complexul de inferioritate de „școală de cartier” din anii 70-80. Numărul mare de elevi (peste 1700 elevi) este o dovadă a faptului că liceul nostru este apreciat de tot mai mulți părinți care își aduc copiii la noi, deoarece își pentru ei o educație superioară.

Investițiile și managementul instituțional eficient din ultimii doi ani se reflectă atât în eficientizarea procesului educativ prin dotarea școlii cu materiale didactice moderne, laboratoare IT, proiecte Erasmus, cât și în buna gospodărire a infrastructurii școlare prin reabilitarea termică și energetică a clădirii școlii, asfaltarea curții, supravegherea video etc.

Colectivul profesoral al școlii reprezintă spiritul „familiei unite” construit în anii 70-80, spirit moștenit de la foștii profesori ai Școlii Generale 3; îl regăsim azi în activitățile de grup al „familiei ghibiste”, acel spirit ghibist care dă „culoare”, care face ca școala noastră să fie „altceva”.

În concluzie, putem spune că „rădăcinile” Liceului „Onisifor Ghibu” se adâncesc în istoria acestei zone a orașului Oradea, identificându-se cu el, școala noastră fiind o continuatoare a misiunii de înnobilare a sufletelor copiilor. Dorim să ne identificăm cu patronul spiritual al școlii, marele nostru pedagog Onisifor Ghibu, care afirma: „Școala este oglinda sufletului unui popor”.

¹⁹Interviu cu prof. Pirtea Ioan – 27 nov 2014, prof. Cosmin Bogdan- 17 dec 2014

²⁰ Florin Budea: „Președintele Ion Iliescu a descins în Bihor”, în J. Bihorean, 16-17 sept 1995, anul III, nr 527

²¹Interviu realizat cu prof Alexandru Popoviciu, 15 iunie 2015

BIBLIOGRAFIE

1. Fond arhivă episcopia romano-catolică
2. Fond arhivă: seria diecezană, dosar 2180 (1907-1948), fila 233, fila234, 288, 293, 292, 296, 314, 317, 337
3. Fond arhivă: Seria acte ecleziastice dosar 215-220 (1886-1948), dosar 471, 471 a, 472, 567, Anii 1825- 1835: fila: 883, 885, 886, 887.
 - Dosar 998, 999
 - Dosar 1419 (anii 1815-16)
 - Dosar 1422 , dosar 2178 anii 1874-1891, dosar 2179 anii 1892-1897
4. Fond inspectorat maghiar bihor dosar 4
5. Fond colecția de acte școlare (dosar 36 anii 1816-1827), dosar 25 , fila 326 , fila 325.
6. Fond arhiva Lic. Teoretic „Onisifor Ghibu”
7. Papp Laszlo: A tortenelmi Varad Szollos Kozseg Monografiaja, Oradea, 2012, Ed Europrint, pg 35
8. Surse de istorie orală: Interviu realizate cu profesorii școlii între anii 2013-2015: prof Sărac Pavel, Pirtea Ioan, Coțea Petru, Cosmin Bogdan, Kele Dana, Chiș Corina, Goidaci Ana, Vese Mihai, Mircea Pop, Orșan Florica, Făgădar Florina, Verginia Tiurbe.
9. Duca Rodica Livia, *Școala părinților mei*, 2013,
10. Ivan Livia, Laura Lazăr , *Liceul „Onisifor Ghibu” între trecut și prezent*, Ed Primus, Oradea, 2015